

Kako je nastala muzejska učna ura iz časa Rimljanov

Zamisel o muzejski učni uri, ki bi otroke popeljala v čas stare Emone, se mi je prvič porodila kot mlademu študentu latinščine, ko sem nekoč na poti na fakulteto srečal prijatelja Marka Novaka, ki je ravno stopil iz muzeja po opravljenem jutranjem učenstvu v muzejski Nedeljski šoli. Ko je ta dodobra potešil mojo radovednost o tem, kako poteka služba učenika v muzeju, in so se moje misli spet vrnile k domači nalogi iz latinščine, ki sem jo moral v naglici dokončati pred začetkom latinskega seminarja, se mi je v glavi pobilisnilo. A ne bi bilo zanimivo ..., če bi otroci lahko prišli v šolski muzej ... in bi jih tam namesto avstro-ogrškega učenika pričakal emonski magister v togi ... in bi otroci pisali na voščene tablice ... in bi bili oblečeni v rimske tunike ... in bi se vsi skupaj igrali, da so Emonci izpred dva tisoč let?

Še isti dan je prijatelju Marku zazvonil telefon: "Ej, a misliš, da bi bilo možno, da bi imeli v muzeju ...". Predlagal mi je, naj v e-sporočilu svojo zamisel predstavim direktorju Stanetu, ki me je kmalu povabil na pogovor v muzej. Navdušeno sem ugotovil, da se mu je ideja zdela zanimiva, in še bolje, morda celo povsem izvedljiva. Če mi uspe napisati dober scenarij za novo učno uro, mi bodo v muzeju priskrbeli voščene tablice, tuniko, togo, in kar je najpomembnejše: učence. Neko neznano blagovoljno emonsko božanstvo nam je namenilo še to srečo, da se je ravno tedaj začejalo leto 2014, ko je naše glavno mesto praznovalo dvatisočo obletnico domnevne ustanovitve svoje rimske predhodnice Emone. Tako smo bili z muzejsko kustosinjo Matejo Ribarič, izkušenim učenikom Markom ter kolegom latinistom in bodočim součiteljem v emonski šoli Gašperjem Kvartičem še dodatno motivirani, da pripravimo vse potrebno za izvedbo premierne emonske učne ure pravočasno, da se bo tudi Slovenski šolski muzej lahko pridružil praznovanju tega jubileja.

Napisati scenarij za pouk iz časa, ko arhiviranje učnih načrtov še ni bila ravno ustaljena praksa, ni najlažja naloga. Na srečo so nekateri izmed ohranjenih rimskih piscev pisali tudi o svojih izkušnjah iz šolskih klopi, med njimi pa se najde tudi takšen tak, ki je s svojimi učiteljskimi izkušnjami popisal za celo naročje papirusnih zvitkov (*Gratias tibi ago, magister Quintiliane!*). Želeli smo si, da bi imeli učenci med učno uro čim več stika z govorjeno latinščino. Na koncu ure morajo poznati vsaj nekaj latinskih besed. Vedeli smo, da je bila ena izmed bistvenih sestavin pouka ponavljanje in učenje na pamet. Kolikokrat bodo torej morali učenci ponoviti latinski izrek *Repetitio est mater studiorum*, da ga bodo znali na pamet?

Magister bo z učenci ravnal tako, kot da že celo življenje živijo v svetu latinščine in Rimljanov, učenci pa bodo ugotovili, da jim ta svet pravzaprav sploh ni tako neznan. Latinska pisava jim je že prav dobro znana, prav tako besede, kot so *disciplina*, *mater*, *ave* in *magister*, imena bogov, kot so *Mars*, *Venera*, *Vulkan*, *Helij*, imena mesecev, ki so enaka kot naša, ter slavnih rimskih osebnosti, kot

*“Quid est tibi nomen?”
(SŠM, fototeka, foto: Marjan Javoršek).*

sta Julij Cezar in cesar Avgust. Seveda jih bo marsikatera podrobnost iz življenja Rimljanov tudi osupnila, kot na primer to, da so pri molitvi bogovom pogosto žrtvovali kakšno žival, da so se dekleta pogosto poročala že pri dvanajstih letih, da so verjeli, da nam sončno svetlobo prinaša bog, ki se z zlato kočijo in ognjenimi žrebci pelje po nebeškem oboku, da je bil mesec marec, ki je poimenovan po vojaškem bogu Marsu, nekoč prvi mesec v letu in je bil zato september kot sedmi mesec poimenovan po številu *septem*.

Izkušen muzejski učenik Marko je poskrbel, da je v scenariju pristala tudi marsikatera točka, ki je iz učencev pogosto zvalila nezadržljiv smeh ali koga spravila v komično zadrego, zaradi česar so si obiskovalci izkušnjo še bolj zapomnili. Manjkalo nam ni niti profesionalno mentorstvo, saj je nad nastajanjem scenarija in nad nastajajočimi elementi igre in režije bedel tudi profesor Tomaž Gubenšek z ljubljanske AGRFT. Poleg mene se je za službo emonskega magistra izučil še kolega latinist Gašper Kvartič, kasneje pa jo je začel izvajati še Miha Zupanc Kovač, ki se je v tej vlogi odlično znašel po štirih letih učenja latinščine v gimnaziji.

V nekaj tednih je bil scenarij pripravljen, tablice in lesene klopi stesane, stilusi skovani. Dva tisoč let potem, ko je cesar Avgust s svojim naslednikom Tiberijem v mestu počastil s svojo prisotnostjo in posvetilom neke pomembne stavbe (kakor priča znan emonski napis), je magister v togi spet stopil pred učence v tunikah in jih pozdravil z besedami: *“Avete, discipuli!”* Ker je v času Rimljanov pouk pogosto potekal zunaj, na robu trga ali ulice, smo muzejsko učno uro v začetku

"Unus, duo, tres ..."
(SŠM, fototeka, foto: Urška Boljkovac).

večkrat izvedli v zunanjem okolju, ob vodnjaku na Kongresnem trgu ali v atriju sosednjega uršulinskega samostana. Kasneje smo na velike panoje natisnili lepo kuliso notranjosti rimske vile, da so se učenci lažje vživeli v rimski čas tudi znotraj stavbe muzeja.

Čeprav se učna ura iz antične Emone tako vizualno kot vsebinsko v marsičem razlikuje od drugih muzejskih učnih ur iz novejših obdobij, je kmalu dobila pomembno mesto v muzejskem katalogu pedagoških dejavnosti. Obiskovale so jo tako skupine učencev, ki se v šoli učijo latinščino, kot tudi učenci, ki se z latinščino prej še niso srečali. Scenarij učne ure je zastavljen tako, da magister v svojem govoru uporablja čim več latinskih besed na način, ki učencem omogoča, da dojamejo njihovo sporočilo, tudi če jih prej niso poznali. V povprečni učni uri sem tako dosegel, da je učenec lahko samostojno sodeloval v naslednji interakciji:

Magister: "Quid est tibi nomen?"

Discipulus: "Mihi nomen est ..."

Magister: "Quid est inscriptum in tua tabula?"

Discipulus: "Repetitio est mater studiorum."

Magister: "Et quantus est numerus syllabarum in verbo stu-di-o-rum?"

Discipulus: "Quattuor."

Emonska učna ura je kmalu postala priljubljena tudi med študenti pedagogike, ki se ob njej lahko učijo o učnih metodah naših antičnih predhodnikov

kot tudi o sodobnih pristopih do muzejske pedagogike. Za mlajše šolarje pa je ta učna ura predvsem priložnost, da se vživijo v skoraj povsem tuj svet, v katerem je šola privilegij redkih srečnežev, ki svoje prve latinske besede vtiskujejo v vosek na tablicah in se pripravljajo na življenje v svetu skrivnostnih rimskih božanstev, slavnih epskih poetov in zmagoslavnih poveljnikov mogočnega Rimskega cesarstva, v katerem se bo latinščina kmalu razširila v svetovni jezik, ki bo v jezikovni in kulturni krajini civilizacij, ki pridejo v prihodnosti, pustila neizbrisen pečat.

Matej Prevc, magister *Quintus Caelius Kallikrates*
(učna ura Antična Emona, kot Matija Pevc Telovadba,
Stara šola za najmlajše, Nedeljska šola, Učna ura za tujce)